

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060205

SLUTLIGT BESLUT
2024-10-22
Stockholm

Mål nr
ÖP 11137-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2023-08-18 i mål nr P 3865-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun

2. S.A.

Ombud: M.N.

Motpart

1. A.R.

2. S.R.

SAKEN

Avvisat överklagande

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avvisar S.A:s yrkanden att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns beslut att avvisa A.R:s. och S.R:s. överklagande som för sent inkommet alternativt avvisa A.R:s. och S.R:s. överklagande på den grunden att de inte är att anse som rågrannar.

Dok.Id 2105684

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns överklagande.

3. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer punkten 2 i mark- och miljödomstolens beslut och återförvisar målet i den delen till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

BAKGRUND

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun (nämnden) har efter ansökan från M.N. och S.A. meddelat positivt förhandsbesked för nybyggnad av två enbostadshus på fastigheten X. Beslutet överklagades av A.R. och S.R.. Nämnden avvisade överklagandet på den grunden att det hade kommit in för sent. A.R. och S.R. överklagade avvisnings-beslutet till länsstyrelsen som undanröjde beslutet och återförvisade ärendet till nämnden för ny rättidsprövning. Länsstyrelsen kom fram till att klagandena inte hade delgetts beslutet om positivt förhandsbesked på korrekt sätt och att det inte var rätt av nämnden att avvisa överklagandet som för sent inkommet. Nämnden och M.N. överklagade återförvisningsbeslutet till mark- och miljödomstolen som ansåg att de inte hade klagorätt och avvisade överklagandena. Avvisningsbesluten har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen.

Under handläggningen i Mark- och miljööverdomstolen har det framkommit att M.N. i samtliga instanser endast har företrätt S.A. som ombud och att det rätteligen har varit S.A. som har varit part i målet.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och har bl.a. anført att länsstyrelsens beslut gått nämnden emot.

S.A. har yrkat att mark- och miljödomstolens beslut att avvisa överklagandet dit ska undanröjas då hon uppfyller kraven i 42 § förvaltningslagen (2017:900) och har ett intresse i saken. Hon har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att avvisa A.R:s. och S.R:s. överklagande som för sent inkommet och, i andra hand, att A.R:s. och S.R:s. överklagande till länsstyrelsen ska avvisas på den grunden att de inte är att anse som rågrannar.

A.R. och S.R. har bl.a. anfört att frågan om klagorätt bör bedömas på samma sätt som i Mark- och miljööverdomstolens mål nr ÖP 8336-23, eftersom samma områden berörs av respektive fastighet.

Mark- och miljööverdomstolen har i beslut den 29 maj 2024 avslagit en begäran från S.A. om sammanträde i målet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Prövningens ram m.m.

Mark- och miljööverdomstolens prövning vid ett överklagande begränsas till att omfatta det som prövats i det överklagade beslutet. Mark- och miljööverdomstolens mål gäller endast frågan om nämnden respektive S.A. har haft rätt att klaga på länsstyrelsens beslut att upphäva nämndens beslut och återförvisa ärendet till nämnden för ny rättidsprövning. Mark- och miljööverdomstolen kan inte inom ramen för detta mål ta ställning till frågan om länsstyrelsens beslut har varit korrekt i sak eller ta ställning till A.R:s. och S.R:s. klagorätt avseende beslutet om positivt förhandsbesked den 15 februari 2022. S.A:s. yrkanden i de delarna ska därför avvisas.

Mark- och miljööverdomstolen övergår nu till att pröva frågan om nämnden och S.A. har haft rätt att klaga på länsstyrelsens återförvisningsbeslut.

Några rättsliga utgångspunkter

Genom införandet av 2017 års förvaltningslag (2017:900) togs ett tidigare förbud mot överprövning i mer än en instans av ett avvisningsbeslut som grundats på att ett överklagande hade kommit in för sent bort (se 30 § i den äldre förvaltningslagen, 1986:223). I förarbetena anges att frågan i stället får regleras i speciallagstiftning (se prop. 2016/17:180 s. 259). Detta har inte skett i fråga om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som alltså inte innehåller någon begränsning i rätten att överklaga

sådana beslut. Allmänna bestämmelser om klagorätt i mål enligt PBL, gäller således för ifrågavarande beslut.

En kommunal nämnds beslut om bl.a. bygglov får överklagas till länsstyrelsen av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot (se 13 kap. 3 och 8 § PBL, samt 42 § förvaltningslagen). Länsstyrelsens beslut kan i sin tur överklagas till mark- och miljödomstol (se 13 kap. 6 § PBL).

Om ett beslut ska anses angå någon beror bl.a. på dess effekter. För klagorätt brukar i praxis uppställas krav på att beslutet antingen påverkar klagandens rättsliga ställning eller annars rör ett intresse som på något sätt erkänns av rättsordningen. Kravet att ett beslut ska ha gått klaganden emot kan bl.a. vara uppfyllt om det medför negativa effekter för klaganden. I praxis har detta i allmänhet ansetts uppfyllt om den som överklagar yrkar att beslutet ska upphävas eller ändras (se t.ex. HFD 2015 ref. 73). I bl.a. lagen (1996:242) om domstolsärenden anges emellertid att ett återförvisningsbeslut får överklagas endast om beslutet innefattar ett avgörande av någon fråga som inverkar på ärendets utgång (se 37 § 2 st lagen om domstolsärenden). Förvaltningslagen innehåller inte motsvarande regel. I praxis har dock en sådan begränsning även upprätthållits när återförvisning sker mellan förvaltningsmyndigheter (se t.ex. MÖD 2014:21).

Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2023 s. 1001, "Bygg- och miljönämndens överklagande", tillerkänt en byggnadsnämnd klagorätt i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid. Nämnden var att anse som part enligt huvudregeln i 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, LOM, som stadgar att den först beslutande myndigheten blir den enskildes motpart i domstol. Av Högsta domstolens skäl framgår bl.a. att ett beslut i ett mål regelmässigt rör den som är part i målet samt att en nämnd, såsom huvudregel, är motpart i domstolen när en enskild har överklagat nämndens beslut och att det med denna ställning följer en rätt att överklaga ett beslut av domstolen om beslutet gått nämnden emot. Vidare uttalas att för en byggnadsnämnd som blivit part får en dom eller ett beslut som innebär att nämndens beslut ändras, typiskt sett, anses gå nämnden emot samt att detsamma gäller om nämndens beslut har

undanröjts och ärendet återförvisats dit när ett sådant beslut är överklagbart. (Se punkterna 7–10 i rättsfallet.)

S.A:s klagorätt

S.A. har som sökande av förhandsbeskedet intagit ställning som part vid nämndens handläggning av det ärendet. Även om nämndens avvisningsbeslut primärt angått A.R. och S.R. kan beslutet inte anses fristående från ärendet om förhandsbesked; detta särskilt som utgången i fråga om avvisning kan leda till överprövning av beslutet om positivt förhandsbesked. S.A. var således berörd av länsstyrelsens beslut att återförvisa ärendet till nämnden. Då länsstyrelsens beslut får anses ha gått henne emot har hon haft rätt att överklaga detta. Mark- och miljödomstolens beslut ska därför undanröjas och målet ska återförvisas dit för fortsatt behandling i nu aktuellt avseende.

Nämndens klagorätt

Att en nämnd kan bli part i domstol följer, som nämnts ovan, av huvudregeln i 5 kap. 2 § LOM. Bestämmelsen, som är hämtad från förvaltningsprocesslagen, tillkom i syfte att skapa goda förutsättningar för prejudikatbildning på förvaltningsprocessens område (se prop. 1995/96:22 s. 72 f och s. 95-96). Någon motsvarande bestämmelse som ger den först beslutande myndigheten ställning som part finns inte för processen i länsstyrelsen, där förvaltningslagen tillämpas. I det ovan nämnda rättsfallet har Högsta domstolen lagt nämndens ställning som part i domstolen enligt LOM till grund för rätten att överklaga domstolens beslut. Fråga uppkommer alltså om nämnden, trots avsaknaden av en sådan reglering hos länsstyrelsen, kan ges rätt att överklaga länsstyrelsens beslut i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid.

Av tidigare praxis får anses framgå att en nämnd inte kan anses klagoberättigad i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid vid en tillämpning av de allmänna kriterierna att beslutet ska angå nämnden och att det gått nämnden emot. I rättsfallet NJA 2021 s. 334, ”Stadsbyggnadsnämndens överklagande”, som gällde ett ärende om återställande av försutten tid för att överklaga en nämnds beslut att bevilja bygglov,

uttalade Högsta domstolen bl.a. att en kommunal nämnd inte blir motpart i Mark- och miljööverdomstolen när nämndens beslut angrips genom ett extraordinärt förfarande, eftersom bestämmelsen i 5 kap. 2 § LOM inte är tillämplig i dessa fall. Någon rätt att överklaga domstolens beslut på grund av partsställningen förelåg därför inte. Inte heller ansåg Högsta domstolen att ett beslut om att återställa den försuttna tiden kunde anses angå nämnden på det sätt som krävs för att nämnden skulle anses ha rätt att klaga på beslutet trots avsaknad av partsställning (jfr. även rättsfallet NJA 2020 s. 190, "Bygglovet i Svarträ").

Det kan framstå som inkonsekvent att nämnden skulle ha klagorätt i en instans men inte i en annan i samma fråga. En sådan ordning innebär att nämnden inte har klagorätt om länsstyrelsen skulle ändra nämndens beslut medan nämnden har klagorätt om det är domstolen som gör det som nästföljande instans. Regleringen är emellertid tydlig. Bestämmelsen om att den först beslutande myndigheten blir den enskildes motpart gäller endast i domstol. Inte heller ger praxis stöd för att av någon annan anledning tillerkänna nämnden klagorätt i förevarande situation. Mark- och miljööverdomstolen anser således att nämndens överklagande därför ska avslås.

Sammanfattning m.m.

Mark- och miljööverdomstolen har till skillnad från mark- och miljödomstolen funnit att S.A. har klagorätt avseende länsstyrelsens beslut att upphäva nämndens avvisningsbeslut. Mark- och miljödomstolens beslut ska därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt behandling i den del det avser hennes överklagande.

Mark- och miljööverdomstolen har, i likhet med mark- och miljödomstolen, konstaterat att nämnden inte är klagoberättigad. Nämndens överklagande ska därför avslås.

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag även avgjort mål nr ÖP 8336-23, ÖP 11276-23 och ÖP 16359-23, som också gällt frågan om klagorätt när länsstyrelsen har upphävt en kommunal nämnds beslut att avvisa överklaganden såsom för sent inkomna.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför med stöd av 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2024-11-12

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Åsa Hanna, referent, och Katarina Berglund Siegbahn samt hovrättsassessorn Maria Hemmingsson Edwards.

Föredragande har varit Nina Hedvall Nordebo.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2023-08-18
Handläggning i parternas
utevaro

Aktbilaga 20
Mål nr P 3865-23

RÄTTEN

Rådmannen Karin Röckert

FÖREDRAGANDE TILLIKA PROTOKOLLFÖRARE

Beredningsjuristen Nils Hjort

PARTER

Klagande

1. Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
2. M.N.

Motpart

1. Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
2. A.R.
3. S.R.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 22 maj 2023 i ärende nr 403-22216-2023

SAKEN

Återförvisning gällande överklagande av förhandsbesked på fastigheten X i Norrtälje kommun; nu fråga om avvisning

Handlingarna i målet gås genom och mark- och miljödomstolen antecknar följande.

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun (nämnden) beslutade den 15 februari 2022 att meddela positivt förhandsbesked för två enbostadshus på fastigheten X.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

A.R. och S.R. (ägare av fastigheterna Y och Z) över-klagade beslutet, varpå nämnden den 18 april 2023 avvisade deras överklagande som för sent inkommet. A.R. och S.R. överklagade avvisningsbeslutet, varefter Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) upphävde nämndens avvisningsbeslut och återförvisade ärendet till nämnden för ny prövning i enlighet med sitt beslut. Nämnden och M.N. har nu överklagat länsstyrelsens beslut.

Nämnden och M.N. har, som det får förstås, yrkat att mark- och miljödom-stolen, med upphävande av länsstyrelsens beslut, fastställer nämndens avvisningsbeslut.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

BESLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns överklagande.
2. Mark- och miljödomstolen avvisar M.N:s. överklagande.

SKÄL FÖR BESLUT

Rätt att överklaga ett beslut tillkommer den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot, 42 § förvaltningslagen (2017:900). Detta innebär att ett beslut i första hand kan överklagas av den part som inte har fått framgång genom beslutet. I vissa fall kan ett besluts verkningar sträcka sig längre än så, och träffa personer som inte uppträtt som parter i ärendet. För att dessa personer ska tillerkännas klagorätt är det enligt praxis inte tillräckligt att de faktiskt i ett eller annat avseende lider men av att beslutet fattats. Det krävs också att deras intresse i saken på något sätt erkänts av rättsordningen samt att detta är möjligt att beakta vid sakens prövning (jfr NJA 2015 s. 976 och SOU 2010:29 s. 645 ff.).

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning i fråga om respektive klagandes klagorätt i aktuellt fall.

Kommunala nämnder har att bevaka allmänna intressen och tillerkänns klagorätt därefter. Domstolen finner att en enskilds eventuella klagorätt inte kan anses utgöra ett sådant allmänt intresse. Nämndens överklagande ska därför avvisas.

M.N. var förvisso part i ärendet om positivt förhandsbesked, men, bedömer domstolen, inte i ärendet om rättidsprövning. Frågan är om länsstyrelsens beslut rör ett intresse som M.N. har och som har erkänts av rättsordningen och är möjligt att beakta vid sakens prövning. Eftersom en materiell prövning av överklagandet hos mark- och miljödomstolen skulle begränsas till frågan om länsstyrelsen hade fog för att återför-visa ärendet, det vill säga huruvida A.R. och S.R. delgavs nämndens beslut korrekt, kan det överklagade beslutet inte anses röra ett sådant intresse som ger M.N. rätt att klaga. M.N:s överklagande ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-11)

Överklagande senast den 8 september 2023.

Nils Hjort

Protokollet uppvisat/

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se